

Nyáry Pál

Nyáry Pál (Nyáregyháza, 1805. február 27. – Pest, 1871. április 21.) politikus, Pest-Pilis-Solt vármegye alispánja, képviselő, az Országos Honvédelmi Bizottmány tagja.

Nyáry Pál egy "klasszikus" vármegyei karriert befutó reformkori politikus, aki részt vett az 1848-1849-es forradalomban és szabadságharcban, meghatározó szereplője volt a pesti forradalomnak, az OHB tagjaként jelentős szerepet vállalt az önállóságért folytatott küzdelemben, miközben mindvégig megmaradt az udvarral 1848-as alapon megegyezni hajlandók táborában. Börtönbüntetése után, az 1860-as években a Határozati Párt egyik vezéralakjaként vett részt az országos politikában.

Nyáregyházán, a Pest-Pilis-Solt vármegye közepén elhelyezkedő családi birtokközpont nemesi udvarházban született meg Nyáry Pál, 1805. február 27-én. A református, középbirtokos család legutolsó gyermekeként látta meg a napvilágot. Apja szintén Pál, megyei hivatalnok volt, a nagyapa és a dédapa majd két évtizedig töltötte be Nagykőrös bírói tisztjét. Édesanyja Beretvás Erzsébet. Csak távoli rokonságban álltak a bárói Nyáry családdal. Elemi iskoláit Nagykőrösön, középiskoláit Debrecenben végezte, Pesten tett ügyvédi vizsgát.

A rokoni kapcsolatai által is támogatott Nyáry Pest-Pilis-Solt vármegye tisztviselőjeként kezdte pályafutását. 1838-tól a főjegyzői, 1845-től a másodalispáni tisztséget töltötte be. Segédkezett a pesti magyar Nemzeti Színház megalapításánál, rövid ideig annak igazgatói posztját is betöltötte. Tanulmányok jelentek meg a neve alatt a büntetőeljárás és a megyei közigazgatás reformjáról, illetve az egyik első takarékpénztár felállításával kapcsolatban. 1845-től tagja volt a követutasítást készítő bizottmánynak. 1847-ben jelentős szerepet játszott Kossuth Lajos Pest-Pilis-Solt megyei követté választásában.

1848. Március 15-én Nyáry Pál Klauzál Gáborral együtt csatlakozott a pesti radikálisok által kirobbantott forradalomhoz, melynek vezetését is hamar átvették. Mindvégig igyekezett a néphangulatot mérsékelt mederben tartani és ezzel a Pozsonyban ülő országgyűlés liberális reformellenzékének a hátteret biztosítani. Neve felmerült a Batthyány-kormány lehetséges tagjai között, de végül csak a belügyi államtitkárságot ajánlották föl számára, amelyet nem fogadott el. Tagja volt a főváros rendjére ügyelő Középponti Bizottmánynak és elnöke a Pest Megyei Rendre Ügyelő Bizottmánynak. Az áprilisi-májusi népgyűléseken rendre szónokolt, általában az izgatott tömeg lecsillapítására törekedett. A május 10-i budavári macskazenét követő katonai incidens kivizsgálására kiküldött bizottmány polgári elnöke lett. A kormányválság idején neve, mint lehetséges kormánytag (belügyminiszter) is fölmerült. Május 19-e után, a Márciusi Tizenötödike c. napilap sajtópere kapcsán háttérbe szorult és csak a július elején összeült népképviselői országgyűlésen aktivizálódott újra.

Képviselővé Pest-Pilis-Solt megye ráckevei kerületében választották meg. A július elején megnyílt országgyűlésen a radikális ellenzék vezetői közé tartozott, s a Batthyány-kormány egyik legaktívabb kritikusa volt. Ezzel együtt Kossuth Lajos híres, 200 ezer katona és 42 millió forint megajánlását kérő július 11-i beszédének végén Nyáry emelkedett elsőként szólásra, és őt követve a ház közfelkiáltással fogadta el a pénzügyminiszter indítványát.

Ellenezte az itáliai hadszíntérre kért osztrák katonai segély megadását, mondván, hogy a Magyarország és Ausztria között fennálló kapcsolatból nem következik, hogy egyiknek a másik háborújában részt kellene vennie.

Augusztus folyamán határozottan támogatta a német szövetség tervét és az újonccsállítás vitájában az önálló honvédszázaljak fölállítása mellett érvelt.

Legfontosabb önálló indítványában az jobbágyszer rendszer maradványainak megszüntetését szorgalmazta. Ennek legjelentősebb eleme a szőlődézsma eltörlése volt. Törvényjavaslatának tárgyalására azonban nem került sor, részben a szeptemberi katonai események miatt, ám az országgyűlés határozatot fogadott el a szőlődézsma eltörléséről.

A Batthyány-kormány lemondása után létrehozott OHB-nak kezdettől tagja, majd október elejétől

elnökhelyettese volt. Ebben a minőségében, az elnök Kossuth Lajos távollétében formálisan ő vezette a bizottmányt. Szerepe döntően ügyvivő volt, a valódi kérdésekben mindvégig Kossuth mondta ki a döntő szót. November végén Nyáry ellenállásán bukott meg az OHB kormányvá-
alakítása. Ezt követően a polgári közigazgatási és a hadseregellátási ügyek tartoztak hozzá.

Az 1849 elején Debrecenbe költöző országgyűlésen az ún. Békepárt egyik vezéralakja lett, amely a Habsburgokkal, 1848-as alapokon való tárgyalások lehetőségének fenntartását támogatta. A január 13-án lefolyt parlamenti vitában a megegyezésre hajlók véleményét fogalmazta meg, amikor azt mondta: „... védjük magunkat, ameddig lehet, s fel nem adjuk a nemzet országgyűlés üléseit”. Kifejezetten ellenezte a nemzetiségi törvény elfogadását, mondván ha „a magyar állam részvényeseivé tesszük a nemzetiségeket”, azzal „eltemetjük a magyar államot.” Jelen volt a világosi (szőlősi) fegyverletételnél.

Nyáry Pál kitartott a kormány mellett a világosi fegyverletételig, és nem hagyta el az országot sem. Elfogták és annak ellenére, hogy 1849. április 14-én nem szavazta meg a trónfosztást, előbb halálra, majd 10 év várfogságra ítélték, amelyből hét évet le is töltött a csehországi Josephstadtban. A ma élő rokon szerint a fogságot töretlen kedéllyel viselte. Nem alázkodott meg, nem kért kegyelmet és másoknak sem engedte, hogy kegyelmet kérjenek számára. Élettársa Schodelné Klein Rozália Josephstadtba utazott, de a várparancsnok nem engedte, hogy találkozzanak, és hamarosan meghalt Nyáregyházán, anélkül, hogy szerelmét viszontláthatta volna.

Kiszabadulása után 1860-ban az újjáalakuló Pest-Pilis-Solt vármegye alispánjává választották. Az 1861-ben összeülő országgyűlésen a Teleki László vezette Határozati Párt egyik meghatározó alakja volt. Teleki öngyilkossága után is – párttársai többségével ellentétben – a békülékenységet kifejező felirat elutasítása mellett állt ki.

„Nyáry Pál sokkal inkább helyén volna az alkotmányos praxis, mint a teoriák terén, s ha egyszer belügyminiszter lesz, hasznosabb dolgokat fog művelni, mint az ellenzéki szónoki téren.” (Vasárnapi Újság, 1868. augusztus 2. p. 367.)

1866-67-ben tagja volt a kiegyezési törvényjavaslatot kidolgozó 67-es bizottság 15-ös albizottságának, ahol alternatív javaslatot dolgozott ki. Ebben jobban kívánt ragaszkodni a 48-as törvényekhez, ezáltal nagyobb önállóságot biztosítva az országnak. 1867 után az ellenzéki balközép egyik tekintélyes tagjának számított.

Magánéletéről keveset tudunk. Házasságot nem kötött, élettársa az 1840-es évektől Schodelné Klein Rozália a híres opera-énekesnő volt. Gyermekük nem született. Politikai tevékenysége idején Pesten, ismereteink szerint a megyeházán lakott, visszavonultsága éveiben nyáregyházi birtokán élt. Döntő jövedelmei a birtokáról és hivatali fizetéséből származhattak. A bizonyosan elsajátított latin mellett, feltehetően németül és angolul is megtanult.

Halála különös rejtély: a pesti Stein-ház tetejéről vetette le magát, búcsúlevelét a zsebében hagyva. Hatvanhat éves volt...

Élete utolsó szakaszában és a halálát követő emlékezésekben rendre a „Vasember” jelzővel illették, így módon adózva jellemének szilárdsága előtt. Búcsúztatóján a korabeli beszámolók szerint tízezrek vettek részt. A nemzet nevében a hú barát, Jókai Mór köszönt el Nyáry Páltól.

- [Impresszum](#)
- [Site map](#)
- [Kapcsolat](#)

